

[itobiad], 2019, 8 (1): 126/150

**Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi
Farkındalıkları**

Voice Training Awareness of Islamic Religious Leaders Who Actively
Serve in Mosques

Berna ÖZKUT

Öğr.Gör. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı
Lecturer, Afyon Kocatepe University, State Conservatory
brn.kut@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-9476-6506>

Cenk ÇÖL

Öğr.Gör. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı
Lecturer, Afyon Kocatepe University State Conservatory
cenkcol@hotmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-6287-8199>

Yıldırım AKTAŞ

Öğr.Gör. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı
Lecturer, Afyon Kocatepe University State Conservatory
yldrmaktas@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-6402-1148>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 07.01.2019
Kabul Tarihi / Accepted : 04.03.2019
Yayın Tarihi / Published : 04.03.2019
Yayın Sezonu : Ocak-Şubat-Mart
Pub Date Season : January-February-March

Atıf/Cite as: ÖZKUT, B, ÇÖL, C, AKTAŞ, Y. (2019). Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi Farkındalıkları. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (1), 126-150. Retrieved from <http://www.itobiad.com/issue/43055/509739>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed no include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU- Karabuk University, Faculty of Theology, Karabuk, 78050 Turkey. All rights reserved.

Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi Farkındalıkları

Öz

Başta ezan olmak üzere Kur'an'ın güzel sesle okunması, Kamet, Mahfel Sürmesi, Tekbir, Salat vb. gibi alışkılar ve dini törenlerin en güzel ve en etkili şekilde icra edilebilmesi açısından, doğru ve temel ses eğitimi görmek camilerde aktif görev yapan din adamları için hayati önem arz etmektedir. Bu araştırma camilerde görev yapan din adamlarının ses eğitimi almalarının gerekliliğinin var olup olmadığına dair görüşlerinin ve ses eğitiminden beklentilerinin tespit edilmesi amacıyla yürütülmüştür. Bunun için resmi olarak görev yapan (13 Afyonkarahisar, 13 Kütahya olmak üzere) 26 din görevlisine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sürecinde din adamlarının seslerini yoğun bir şekilde kullanmalarına rağmen buna yönelik – geleneksel musiki ve icra eğitimi dışında - etkin bir eğitim almadıkları, bu alanı tanımadıkları ve bu alana yönelik çalışmaların üzerinde durulması gerekliliği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Ses Eğitimi, Dini Musiki, Dini tören, Ses sağlığı.

Voice Training Awareness of Islamic Religious Leaders Who Actively Serve in Mosques

Abstract

It is of vital importance for religious leaders who actively serve in mosques to receive proper and basic voice training in order to recite the Quran, particularly the azan with a beautiful voice and perform rituals such as Kamet, Mahfel Surmesi, Tekbir and Salat, as well as religious ceremonies in the most beautiful and most effective manner. This research was carried out in order to determine the views of religious leaders serving in mosques on the necessity of receiving voice training and their expectations from the voice training. For that purpose, a semi-structured interview form was applied to a total of 26 religious leaders (13 from Afyonkarahisar, 13 from Kütahya) serving officially. In the process of the research, it was gradually determined that the religious leaders had not received any effective voice training –apart from the traditional musical and performance training- despite their intense use of their voice, were not familiar with this field and conclusively there is a great need to focus on studies concerning this field.

Keywords: Music, Voice Training, Religious Music, Religious Ceremony, Voice Health.

Giriş

Müzik, çağlar boyunca farklı alanlardan pek çok kişilerce tanımı yapılan insanlık tarihinin en eski olgularından biridir. Her ne kadar konuşma dilindeki gibi kelimelerden oluşmasa da herkesin anlayabildiği eşsiz bir dildir. Bu özelliğinden ötürü her kültürde iletişim aracı olarak da kullanılan müzik aynı zamanda evrenseldir(Çuhadar,2016: 219). Genel bir tanım yapmak gerekirse müzik "duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür" (Uçan,1997: 10). Müzik, insanlık tarihiyle birlikte gelişim göstererek ilk çağlardan itibaren dini törenlerde kullanılmıştır. Müziğin ifade gücü kutsal dinlerin tümünde yapılan törenlerin etkisinin artmasına ve yaygınlaşmasına yardım etmiştir. (Yağcı,2015: 4). Günümüzde tüm semavi ve semavi olmayan dinlerde müzik en önemli bir unsurdur.

Kutsal dinler içerisinde İslamiyet, müziği, çoğunlukla insan sesini en doğal ve en yalın haliyle kullanan bir dindir (Keklik,2006: 1). Müzik sanatının kollarından biri olan dini müzik; ibadethanelerde, ibadet esnasında onu gerçekleştiren din görevlileri "hatip, müezzin, imam-mevlit okuyan hocalar, zakirler" ve orada ibadet eden topluluğun katılımıyla okunan belirli müzik parçalarından oluşmaktadır (Güney,1997: 1-2). Bu bağlamda insan sesinin önemiyle birlikte ses eğitiminin gerekliliği, özellikle de din görevlileri açısından ortaya çıkmaktadır.

Ses eğitimi; bireyin sesini, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak sanatsal ve eğitsel amaçlar doğrultusunda belirli bir teknik ve müziksel duyarlılıkla doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırma sürecidir (Çevik,2006: 11). Kapsamlı bir anlam içeren ses eğitimi; bireysel ses eğitimi, birlikte (kümesel) ses eğitimi, koroda ses eğitimi olmak üzere üç alt türe ayrılmaktadır. Bunlardan bireysel ses eğitimi ise a. temel ses eğitimi b. ileri ses eğitimi (şan) olmak üzere iki türdür. Bunun içerisinde temel ses eğitimi; her yaş için verilebilen, her ses için yarar sağlayan, bireyin doğru konuşması ve doğru ses üretebilmesi dolayısıyla doğru şarkı söyleyebilmesine yönelik davranışların kazandırılmasıdır. Yani sesini mesleki açıdan iki saatten daha fazla etkin olarak kullanan her birey için öğrenilmesi gereken, mesleği uzun yıllar sorunsuz ve sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi bakımından alması gereken bir eğitimidir.

Din Görevlileri ile yapılan görüşmeden, gerek imam hatip liselerinde gerekse ilahiyat fakültelerinde din görevlisi olmak üzere yetişen bireylerin böylesi bir eğitim almadıkları anlaşılmıştır. Din görevlilerinin diyafram kasının aktif olarak kullanıldığı nefesi, ses-nefes bağlantısını, kendi

anatomik yapıları üzerinden ses sınırlarını ve kullanım alanlarını öğrenmeleri bu ulvi mesleği doğru icra etmeleri bakımından çok önemlidir. Bu bilgiler ışığında din görevlilerinin ses eğitimi denilince akıllarında ne olduğu, ses eğitimi almalarının gerekliliğinin var olup olmadığına dair görüşleri irdelenmek istenmiştir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesini "camilerde aktif görev yapan din adamlarının ses eğitimi farkındalıkları nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır. Bu soruya yönelik alt problemler ise;

- a. Camilerde aktif görev yapan din adamları seslerini kullanırken herhangi bir zorluk yaşamakta mıdır?
- b. Camilerde aktif görev yapan din adamlarının ses eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
- c. Camilerde aktif görev yapan din adamlarının ses eğitiminden beklentileri nelerdir? şeklinde oluşmuştur.

Amaç

Bu araştırma, mesleğini aktif olarak icra eden din görevlilerinin seslerini kullanmada yaşadıkları zorlukları belirleyerek, ses eğitimi hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını ve ses eğitimi almalarının gerekip gerekmediği konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Önem

Araştırma, din görevlilerinin seslerini kullanma konusunda çektikleri sıkıntıları vurgulamak ve din adamlarının seslerini yoğun bir şekilde kullanan meslek grubu olarak ses eğitimi almalarının gereğini ortaya koymak açısından da önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, 13 Afyonkarahisar ve 13 Kütahya olmak üzere 26 din görevlisi ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma, betimsel ve çözümsel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yürütülmüş nitel bir araştırmadır. Araştırmanın birinci aşamasında 2 ilahiyat fakültesi ve 3 devlet konservatuarı ses eğitmeni olmak üzere 5 uzmana danışılarak görüşme soruları hazırlanmıştır. İkinci aşamasında ise il müftülüğü onayı ile görüşme soruları uygulanmış ve analizlerinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin il bazında ve toplam

olarak frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiye Ki-Kare bağımlılık testi ile bakılmıştır. Ki-kare analizinde Fisher's Exact testi ve Montecarlo Similasyonu tekniğinden faydalanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

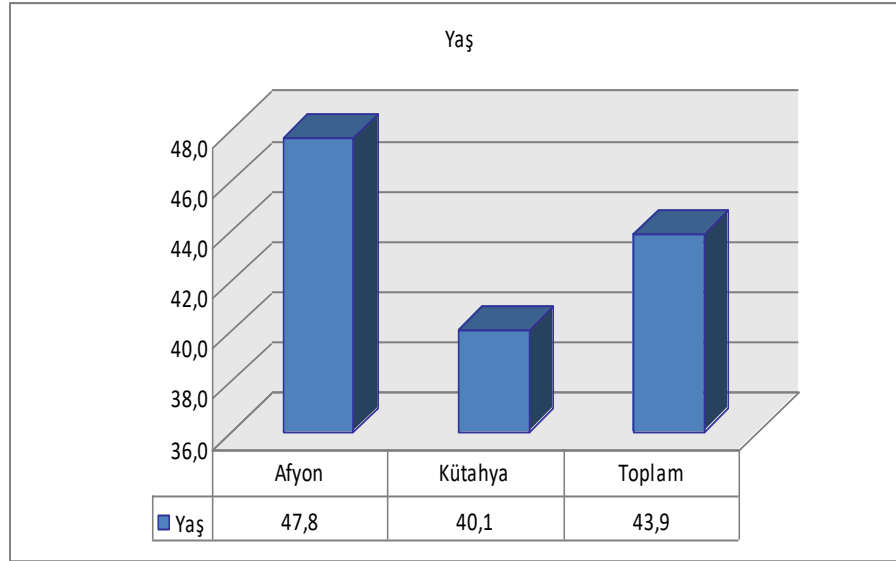
Bulgular

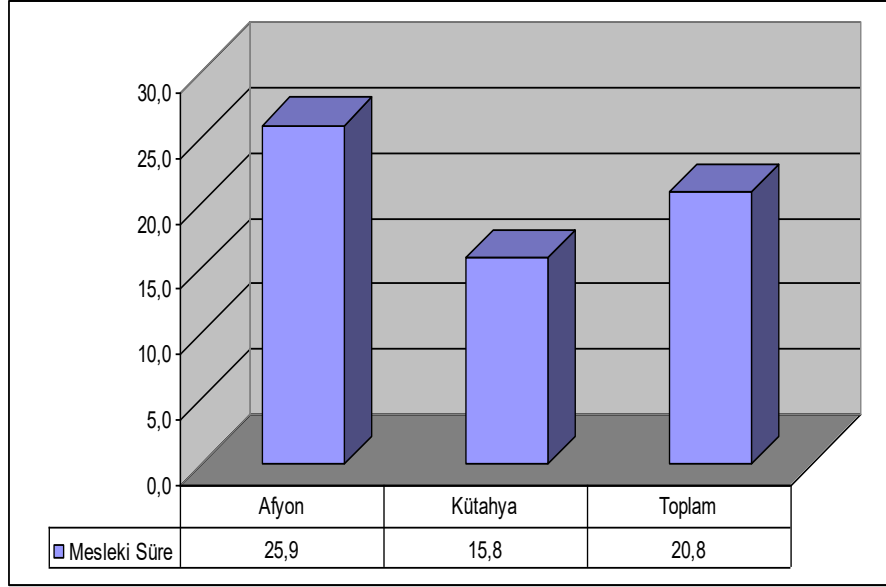
Verilerden edinilen bulgular aşağıda görüldüğü gibidir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Demografik Özellikleri

Tablo 1.1. Yaş ve Mesleki Süre

		il					
		Sayı	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss
Yaşınız	Afyon	13	47,77	48,00	36,00	55,00	5,12
	Kütahya	13	40,08	41,00	21,00	48,00	7,54
	Total	26	43,92	46,50	21,00	55,00	7,43
Meslekteki Kaçınıcı Seneniz	Afyon	13	25,92	27,00	11,00	36,00	6,41
	Kütahya	13	15,77	17,00	1,00	28,00	9,13
	Total	26	20,85	24,00	1,00	36,00	9,30

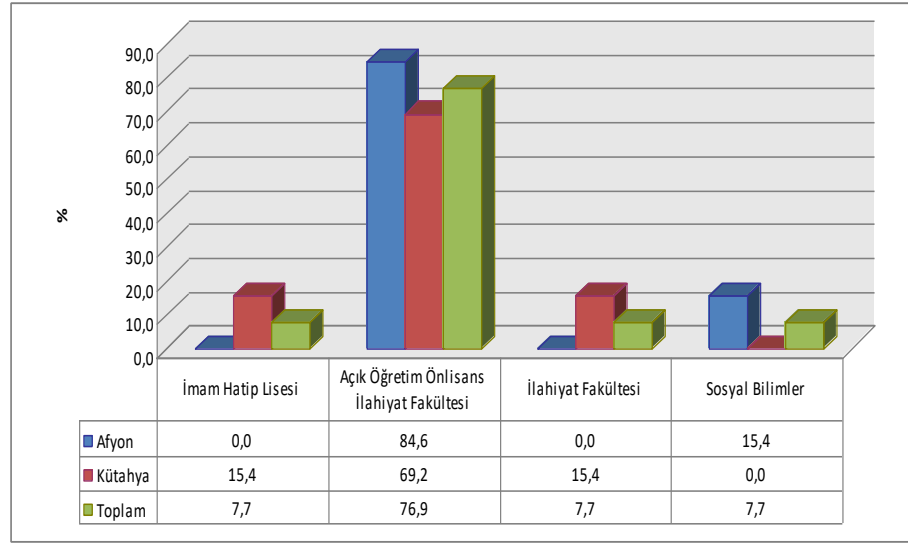
Çalışmaya katılanların yaş dağılımları incelendiğinde, en düşük 21 yaşında, en yüksek ise 55 yaşında oldukları görülmektedir. Aynı şekilde meslekte geçirilen süreler incelendiğinde 1 yıl ile 36 yıl arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 1.2. Mezuniyet Durumu

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Nereden Mezun Oldunuz?	İmam Hatip Lisesi	0	0,0	2	15,4	2	7,7
	Açık Öğretim Önlisans İlahiyat Fakültesi	11	84,6	9	69,2	20	76,9
	İlahiyat Fakültesi	0	0,0	2	15,4	2	7,7
	Sosyal Bilimler	2	15,4	0	0,0	2	7,7
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0

Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi Farkındalıkları

Çalışmaya katılanlardan 2 kişi imam hatip lisesi, 2 kişi ilahiyat fakültesi, 2 kişi sosyal bilimler ve çoğunluk %76,9 üne tekabül eden 20 kişinin de ön lisans İlahiyat fakültesi mezunu oldukları görülmektedir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

1. Camilerde aktif görev yapan din adamları seslerini kullanırken herhangi bir zorluk yaşamakta mıdır?

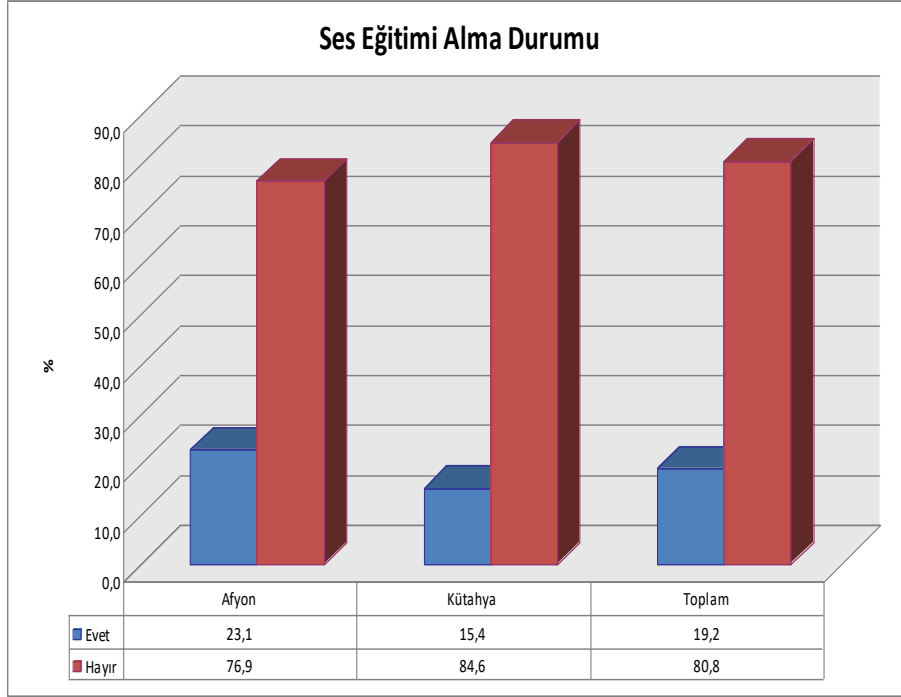
Sorusuna yönelik bulgular aşağıda şu şekilde yer almaktadır. Bunun için de öncelikle ses eğitimi alma durumları incelenmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Ses Eğitimi Alma Durumu

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç ses eğitimi aldınız mı?	Evet	3	23,1	2	15,4	5	19,2
	Hayır	10	76,9	11	84,6	21	80,8
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0

Çalışmaya katılanlardan 5 kişi ses eğitimi aldığını belirtirken, 21 kişi ise ses eğitimi almadıklarını ifade etmiştir. İl bazında baktığımızda; Afyon'dan 3 kişi, Kütahya'dan ise 2 kişi ses eğitimi aldığını ifade etmiş; Afyon'dan 10 kişi, Kütahya'dan 11 kişi ise ses eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdir. Bunları yüzde olarak ifade ettiğimizde ise aşağıda bulunan tabloda görüldüğü gibidir.

Çalışmaya katılanların %19,2'sinin ses eğitimi aldıkları görülürken, il bazında incelendiğinde Afyon'dan katılanların %23,1'i, Kütahya'dan katılanların %15,4'ü ses eğitimi aldıklarını belirtmektedirler. % 80,8 oranında ise ses eğitimi alınmadığı belirlenmiştir. Buradan çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun ses eğitimi almadıkları anlaşılmaktadır. Sesini yoğun bir şekilde kullanan meslek grupları için bu durumun mesleklerini icra ederken büyük zorluklarla karşılaşmalarına yol açacağı düşünülmektedir

Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi Farkındalıkları

Açıklama	il					
	Afyon		Kütahya		Total	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Amatör olarak makam dersi almıştık	0	0,0	1	12,5	1	7,7
Arkadaş ve hocalarımızdan tavsiyeler alıyoruz	2	40,0	1	12,5	3	23,1
Diyanet İşleri Başkanlığı'nın düzenlediği kurslara katılarak bir şeyler öğrenmeye çalıştık.	0	0,0	1	12,5	1	7,7
Hizmet içi bir günlük eğitimlere katıldık	1	20,0	0	0,0	1	7,7
Kendi gayretimle bir şeyler öğrenmeye çalıştım	1	20,0	0	0,0	1	7,7
Koro ve çalışmalarda bulunarak imamlardan tavsiyeler aldık.	0	0,0	2	25,0	2	15,4
Köylerde görev yapmamdan dolayı eğitim alamadım.	0	0,0	1	12,5	1	7,7
Profesyonel bir eğitimden geçmedik, hizmet içi kurs ve eğitimlerde bulunduk tavsiyeler aldık. Youtube' dan kendim çalışıyorum.	0	0,0	2	25,0	2	15,4
Tasavvuf musikisi eğitimi alarak aldık.	1	20,0	0	0,0	1	7,7
Total	5	100,0	8	100,0	13	100,0

Yukarıda yer alan tabloda ise araştırmaya katılan ve ses eğitimi almamış 21 din görevlisi içerisinde 13'ünün ses eğitimi denilince akıllarında olan cevaplar ve yaptıkları görülmektedir. Bunlara baktığımızda, hiçbirinin ses eğitimi ile bağdaşmadığı ortaya çıkmaktadır. Uygulanması gereken temel ses eğitimi; uzun soluklu nefes sağlayan diyafram kası kullanılarak alınan nefes eğitimi, kişinin anatomik ve fizyolojik özellikleri gözetilerek uygulanan ses egzersizleri, ses-nefes bağlantısı ve bunların sonucunda kişinin materyali doğrultusunda ses alanları genişletilerek en pes sestene en tiz sese kırılmadan, renk değişimi olmadan ulaşabilme yetisi kazandırılmak üzere yapılan çalışmalar bütünüdür. Din görevlilerinin böylesi bir eğitim almadıkları verilerden anlaşılmaktadır. Bir diğer belirtilmesi gereken nokta ise çalışmaya katılanlardan bazılarının belirttiği "tavsiye almak" konusudur. Burada üzerinde düşünülmesi gereken, önemli bir eğitim alanı ve üzerinde ciddi çalışmalar yapılmış sistematik bir eğitim biçimi olan bu disiplinin tavsiyelerle ne kadar geliştirilebileceğidir.

Tablo 2.1. Ses Eğitimi Alan Kişiler

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ses eğitimi almış iseniz kimden eğitim aldınız?	Devlet Konservatuvarından	0	0,0	1	50,0	1	20,0
	Bilgili tecrübeli, profesyonel kişiler	2	66,7	1	50,0	3	60,0
	Kurumumuzdan hizmet içi	1	33,3	0	0,0	1	20,0
	Total	3	100,0	2	100,0	5	100,0
Ses eğitimi almış iseniz ne kadar eğitim gördünüz?	1 Hafta	2	66,7	1	50,0	3	60,0
	2 ay	1	0,0	0	50,0	1	20,0
	6 ay	0	33,3	1	0,0	1	20,0
	Total	3	100,0	2	100,0	5	100,0

Tabloyu incelediğimizde toplamda 5 kişinin eğitim aldığı, Kütahya'dan 1 kişinin devlet konservatuvarında ses eğitimi alanında uzman olan kişiden 6 ay ders aldığı, 2'si Afyon, 1'i Kütahya olmak üzere 3 kişinin bilgili, tecrübeli kişilerden (?) 1 hafta ders aldıkları, Afyon'dan 1 diğer kişinin de hizmet içi eğitimde 1 ay süre ile böyle bir ders aldığı belirtilmiştir.

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Almış olduğunuz eğitimin bir faydası oldu mu?	Evet	3	100,0	3	100,0	6	100,0
	Total	3	100,0	3	100,0	6	100,0
Açıklama	Daha rahat bir okuma yapabildim. Diyaframımı ve sesimi kullanmayı öğrendim	0	0,0	1	33,3	1	16,7
	Eğitim kısa olduğu için kalıcı olmadı	1	33,3	0	0,0	1	16,7
	Sesimi ve nefesimi tanıdım, sesimle ilgili neler yapabileceğimi gördüm.	2	66,7	2	66,7	4	66,7
	Total	3	100,0	3	100,0	6	100,0

Ayrıca eğitim alanların tamamı almış oldukları eğitimlerin faydalı olduğunu, daha rahat okuyabildiklerini, seslerini ve nefeslerini tanıdıklarını ve sesleri ile neler yapabileceğini gördüklerini, diyafram ve sesi kullanmayı öğrendiklerini belirtmektedirler. Ses Eğitimi alanlar totalde 5 iken ses eğitimine başlamış ancak devam ettirememiş 1 kişi ise eğitimin kısa olmasından dolayı yararını göremediğini belirtmiştir. Bu sebeple total 6

olarak belirtilmiştir. Buradan ses eğitimi ile ilgili yapılan kısa süreli çalışmalardan bile belli ölçüde yarar sağlanabildiği anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak verilecek daha kapsamlı veya ara ara yapılacak seminer ve çalıştay gibi eğitimlerin din adamlarının ses sağlığına faydalı olacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 2.2. Ses Eğitimi Almamış Kişiler

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
(Ses eğitimi almamış kişiler için) Sizce bu eğitim kimler tarafından verilmelidir?	Devlet Konservatuvarı	0	0,0	1	9,1	1	4,8
	Bilgili tecrübeli, profesyonel kişiler	10	100,0	10	90,9	20	95,2
	Total	10	100,0	11	100,0	21	100,0
(Ses eğitimi almamış kişiler için) Sizce bu eğitim ne kadar sürmelidir?	Fikrim Yok	4	40,0	5	45,5	9	42,9
	6 ay - 1 yıl	5	50,0	3	27,3	8	38,1
	Eğitimci Bilir	0	0,0	2	18,2	2	9,5
	2 ay - 6 ay	0	0,0	1	9,1	1	4,8
	Tamamen Öğrenene Kadar	1	10,0	0	0,0	1	4,8
	Total	10	100,0	11	100,0	21	100,0

Ses eğitimi almamış olan din görevlilerinin tamamına yakını yani %95,2 ye tekabül eden 20 kişi bu eğitimin bilgili, tecrübeli ve profesyonel kişiler tarafından verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Arkadaşının ses hastalığının geçmesi ve tekrar sağlıklı bir sese kavuşması sebebiyle 1 kişi Devlet Konservatuvarı tarafından bu eğitimin verilmesini belirtmektedir. Eğitim süresi olarak da %38,1 oranında 8 kişi 6ay-1 yıl arasında bu eğitimin olması gerektiğini, %9,5 oranında 2 kişi eğitimcinin bileceğini, %4,8 oranında 1 kişi 2-6 ay arasında olması gerektiğini, %4,8 oranında 1 kişi de tamamen öğrenene kadar bu eğitimi almak istediklerini belirtirken, %42,9 oranında 9 kişi de bu konuda fikrinin olmadığını belirtmişlerdir.

Temel ses eğitimi kişiye özel, kişinin duyma ve uygulama yetenekleri ile orantılı, en az 2 yıl süren bir eğitimidir. Böylesi bir eğitimin, din görevlilerinin mesleğe başlamadan önce almaları çok daha uygundur. Din görevlilerinin büyük çoğunluğunun ön lisans mezunu oldukları düşünüldüğünde, Güzel sanatlar liselerinde olduğu gibi lise eğitimlerinin son iki yılında başlayan ve lisans süresince de devam eden bir eğitimin kendilerine meslek yaşamları boyunca yeterli gelebileceği düşünülmektedir.

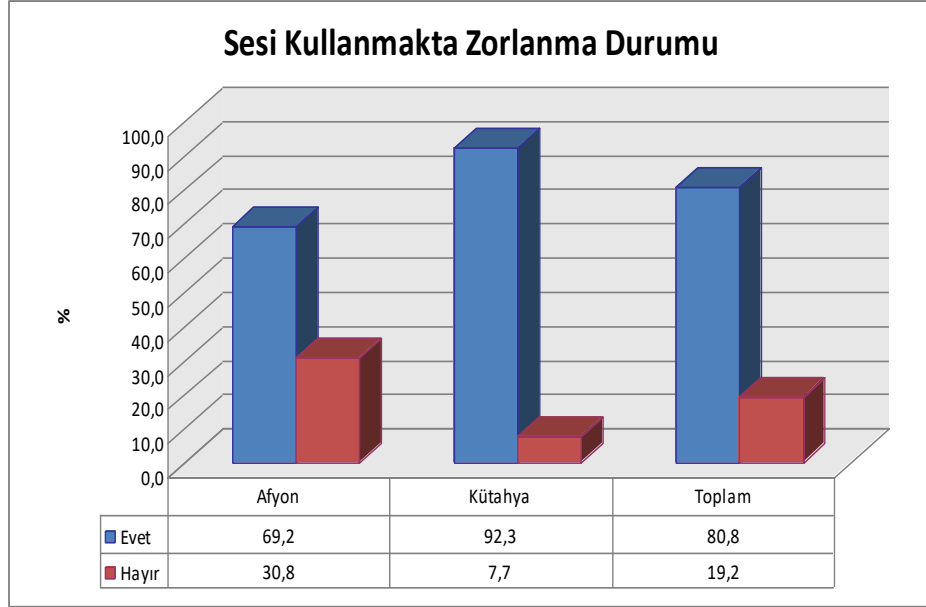
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Sesi Kullanmakta Zorlanma Durumu

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sesinizi kullanmakta zorlanıyor musunuz?	Evet	9	69,2	12	92,3	21	80,8
	Hayır	4	30,8	1	7,7	5	19,2
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0
Ne tür problemler yaşıyorsunuz?	Tize çıkınca zorlanıyorum.	2	22,2	2	16,7	4	19,0
	Sesi ve nefesi kullanmakta zorluk çekiyorum. O sebeple başladığım sestem çok farklı seslere gidiyorum.	1	11,1	3	25,0	4	19,0
	Hastalıklardan dolayı sesimi kontrol edemiyorum.	3	33,3	5	41,7	8	38,1
	Uzun programlarda sesim kısıyor ve kalınlaşıyor.	0	0,0	1	8,3	1	4,8
	Sabah saatlerinde problemler yaşıyorum.	0	0,0	1	8,3	1	4,8
	Eğitim almadığımız için gereksiz yere bağırma yapıyorum.	1	11,1	0	0,0	1	4,8
	Başlangıçta güzel bir seviye tutturamadığım zamanlarda sesim kontrolden çıkıyor.	2	22,2	0	0,0	2	9,5
	Total	9	100,0	12	100,0	21	100,0

Ses eğitimi almamış olan din görevlilerinin tamamı 21 kişi, seslerini kullanmakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. 8 kişi larenjit, faranjit, reflü ve sesi force etmekten (bağırma, sese aşırı yüklenmek) doğan vocal fold şişmesi hatta nodül başlangıcı vb. hastalıklardan ötürü seslerini kullanmakta zorlandıklarını belirtmiş, 4 kişi "tize çıkmakta zorlanıyorum" diyerek tiz seslere ulaşmada yaşadığı güçlüğü belirtmiş, diğer 4 kişi de sesi ve nefesi kullanmakta zorluk çektiklerinden detone ya da sürtone (belirli bir tonu sürdürmemeye, pesleşme ya da tizleşme) olduklarını belirtmişlerdir. 2 kişi de

"başlangıçta güzel bir seviye tutturamadığım zamanlarda" diyerek aslında yine aynı sebepten zorluk çekmektedir. Kalan diğer kişiler ise tek tek, "uzun programlarda sesim kısıyor ve kalınlaşıyor", "eğitim almadığım için gereksiz yere bağıyorum", "sabah saatlerinde problemler yaşıyorum" diyerek tamamen temel ses eğitiminin teknik konularını içeren ve eğitimle giderilecek problemlerden bahsetmişlerdir. Bu sorunlar ses eğitiminin birinci basamağında sesle ilgili kas ve dokuların dayanıklılığına yönelik çalışmalar yapılmakta, sesini kullanmaya yönelik temel alışkanlıklar kazandırılmaktadır. Verilecek temel eğitimin din adamlarının seslerini kullanmalarına yönelik temel alışkanlıkları kazandırmada etkili ve yeterli olabileceği düşünülmektedir. Diğer 5 kişi daha önce de belirtildiği gibi ses eğitimi hakkında bilgisi olduğundan herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bunları yüzde olarak ifade ettiğimizde aşağıda görülen tablodaki durum ortaya çıkmaktadır;

Çalışmaya katılanların %80,8'inin seslerini kullanmakta zorlandıkları görülmektedir. Aynı şekilde %19'unun sesi ve nefesi kullanmakta zorluk çektiği, %19'unun da tiz seslere çıkarken zorlandıklarını belirttikleri görülmektedir. İl bazında Kütahya'da bulunan din görevlilerinin %92,3'ü seslerini kullanmada daha zorluk çektiklerini ifade edebiliriz. Afyon'da Devlet Konservatuvarı bulunması sebebiyle din görevlilerinin bireysel olarak ses eğitimlerine ulaşabilme oranlarının daha yüksek olmasından ötürü böylesi bir sonuç çıkmış varsayılabilir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

2. Camilerde aktif görev yapan din adamlarının ses eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

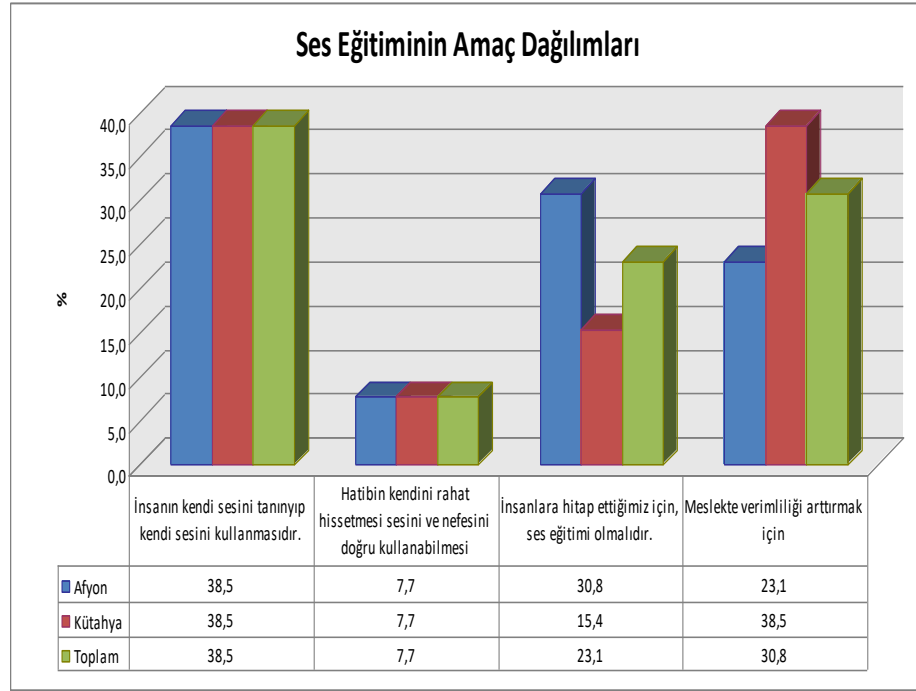
Sorusuna yönelik bulgular aşağıda şu şekilde yer almaktadır. Bunun için de öncelikle din görevlilerinin "Sizce ses eğitiminin amacı nedir? " sorusuna verdikleri yanıtlar ardından "Hiç ses eğitimine ihtiyaç hissettiniz mi?" sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Ses Eğitiminin Amacı Hakkındaki Görüşleri

		İl					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sizce ses eğitiminin amacı ne olmalıdır?	İnsanın kendi sesini tanıyıp kendi sesini kullanmasıdır.	5	38,5	5	38,5	10	38,5
	Hatibin kendini rahat hissetmesi aynı zamanda sesini ve nefesini doğru kullanabilmesidir	1	7,7	1	7,7	2	7,7
	İnsanlara hitap ettiğimiz için, ses eğitimi olmalıdır.	4	30,8	2	15,4	6	23,1
	Meslekte verimliliği arttırmak amaçlanmalıdır.	3	23,1	5	38,5	8	30,8
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0

Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan din görevlilerinden 10 kişi ses eğitiminin amacını "insanın kendi sesini tanıması ve kullanabilmesi" olarak belirtmişlerdir. 8 kişi ses eğitiminin amacının "meslekte verimliliği arttırmak için" olduğunu, 6 kişi "insanlara doğru hitap edebilmek" için olduğunu, 2 kişi de "hatibin kendini rahat hissetmesi, sesini ve nefesini doğru kullanabilmesi" olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen veriler temel ses eğitiminin, eğitimi alan bireylerde beklenen sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Çalışmaya katılanların %38,5'inin kendi sesini tanıyıp kullanmak ve %30,8'inin de mesleki verimliliği arttırmak için eğitimin gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Din adamlarının etkili bir ses tonu ve nitelikli bir sesle hitap etmelerinin karşısındaki topluluğun ve toplumun kendileri hakkındaki görüş ve düşüncelerini olumlu yönde etkileyeceği bir gerçektir. Etkili ve güvenli bir ses tonuyla daha başarılı hitap edebilecekleri düşünülmektedir. Ses eğitiminin sağlayacağı bu etkinin başarılı ve saygı duyulan din adamlarının yetişmesine katkıda bulunacağı ortaya çıkmaktadır. Din adamlarının hitabındaki etki ve saygınlığın dine duyulan saygı ve eğilimi güçlendireceği unutulmamalıdır. Hitap gücü yüksek din adamları toplumun dine karşı olan sevgisini de etkileyecektir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Ses Eğitime İhtiyaç Duyma Durumu

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
(Ses Eğitimi almamış kişiler için) Hiç ses eğitime ihtiyaç duydunuz mu?	Evet	7	70,0	10	90,9	17	81,0
	Hayır	3	30,0	1	9,1	4	19,0
	Total	10	100,0	11	100,0	21	100,0
Nedenler	Makam öğrenmek için	1	14,3	0	0,0	1	5,9

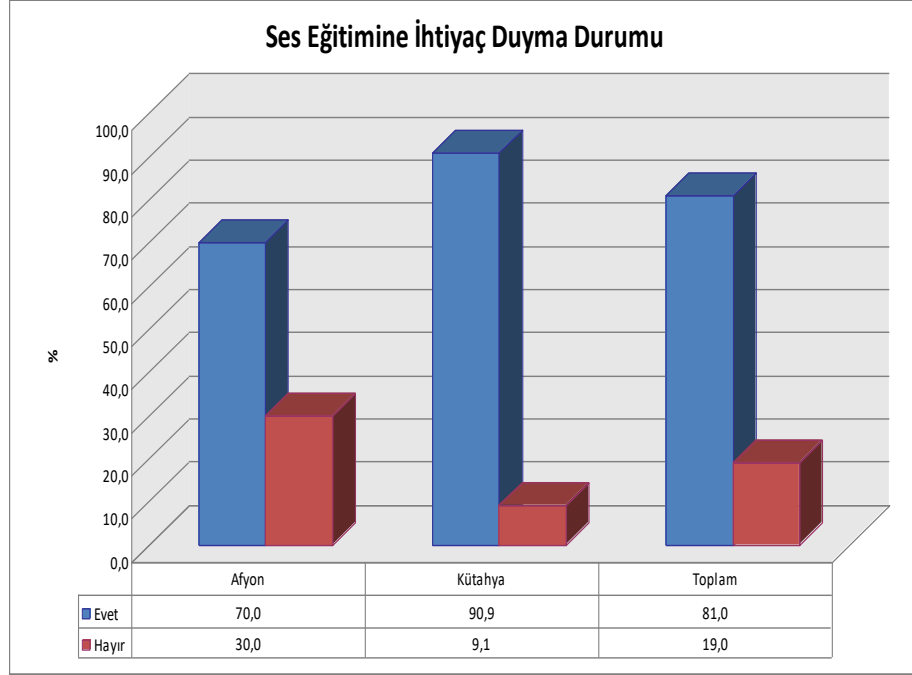
Mesleğimiz icabı işimiz sesimizle olduğu için	1	14,3	3	30,0	4	23,5
Mesleğimiz icabı işimiz sesimizle olduğu için, cemaate etki edebilmek için	1	14,3	0	0,0	1	5,9
Sesi ve nefesi doğru kullanabilmek için	4	57,1	7	70,0	11	64,7
Total	7	100	10	100,0	17	100

Ses eğitimi almamış olan din görevlilerinin "hiç ses eğitimine ihtiyaç duydunuz mu?" sorusuna verdikleri yanıtlardan 17 kişi "evet", 4 kişi ise "hayır" cevabını vermiştir. "Hayır" cevabını verenlerin diğerlerine oranla daha genç ve mesleğe yeni başlamış olan kişilerden oluştuğu, bu kişiler arasında 1 kişinin ise sesini zaten doğalında doğru kullandığı "Allah vergisi güzel ses" dediğimiz bir sese sahip olduğu gözlenmiştir. Bazı bireylerin taklide dayalı olarak ve ailesindeki bireylerin geçmişten getirdikleri alışkanlıklara bağlı olarak seslerini daha iyi kullandıkları bilinmektedir. Bununla birlikte böyle bireylerin sayısı oldukça azdır.

Ses eğitimine ihtiyaç duyan 11 din görevlisi ses eğitimi amacının "sesi ve nefesi doğru kullanabilmek için" olduğunu belirtmişlerdir. 4 kişi "mesleğimiz icabı işimiz sesimizle olduğu için" diyerek sesin tüm anatomik ve fizyolojik özelliklerini bilerek doğru kullanabilme yetisi kazanabilmeyi, 1 kişi "cemaate etki edebilmek için" diyerek aslında ses eğitiminin literatüründe bulunan ses eğitimi tanımı içerisindeki doğru ve güzel söyleme kavramlarının ayrıntısını yani gerçekleştirilen yorumda dinleyenler üzerinde heyecan, sükunet, coşku, hayranlık vb. güçlü etkiler yaratabilmeyi ifade eden çıktısını belirtmişlerdir. Din görevlilerinden 1 kişi ise ses eğitiminin amacının "makam öğrenmek" olduğunu belirtmiştir. Burada bir kavram kargaşasına düşüldüğü gözlenmiş, makam bilgisinin sesi kullanmak olarak algılandığı görülmüştür. Makam bilgisi, eserlerin yapısı ile ilgili bir konudur ve Türk Sanat Musikisi'nin nazariyat dersleri kapsamına girmektedir. Makam öğretiminde ses ile ilgili kasların ve dokuların çalışma prensip ve alışkanlıkları kazandırılmamaktadır. Ancak din adamlarının makam bilgisi konusunda da öğrenme ihtiyacı hissettikleri ve böyle bir eğitim almadıklarını belirttikleri görülmektedir. Nazariyat, müzik teorisi ve solfej eğitimlerinin imam hatip liselerinde ve ilahiyat fakültelerinde ders olarak işlenmesi ve din görevlilerinin daha mesleğe atılmadan evvel bu

konularda hakimiyeti kazanmalarının gerektiği anlaşılmaktadır. Verilerin % dağılımları aşağıdaki tabloda görüldüğü şekildedir.

Ses eğitimi almayanların %81 inin ses eğitime ihtiyaç duyduğu görülmektedir. İl bazında incelendiğinde %90,9 u Kütahya'dan, % 70 i Afyon'dan araştırmaya katılan din görevlileri ses eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Buradan yine Afyon'da devlet konservatuvarının varlığının ve zaman zaman yapılan müftülük bünyesindeki eğitimlerin etkili olduğu söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

3. Camilerde aktif görev yapan din adamlarının ses eğitiminden beklentileri nelerdir?

Sorusuna yönelik bulgular aşağıda şu şekilde yer almaktadır. Bunun için din görevlilerine "Nasıl bir ses eğitimi isterdiniz?" sorusu ile "böyle bir eğitimi ne zaman almış olmak isterdiniz?" soruları sorulmuş ve soruya yönelik verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

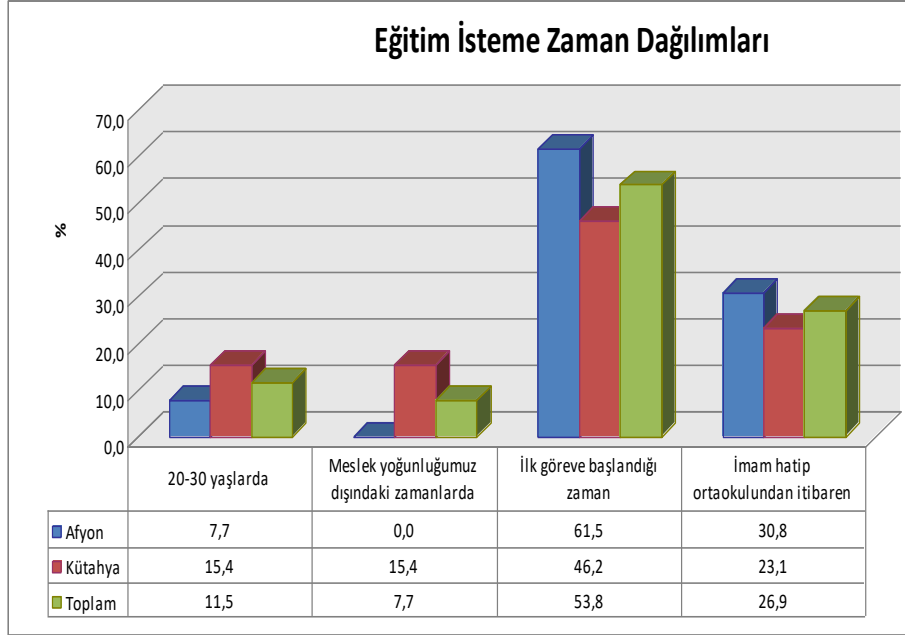
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Ses Eğitimi İsteme ve Zaman Dağılımları

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ses eğitimi almış olsaydınız bunun nasıl bir eğitim olmasını isterdiniz?	Türk sanat müziği musiki tarzında	2	33,3	1	12,5	3	21,4
	Bilgili tecrübeli profesyonel biri tarafından icazet alana kadar devam eden bir eğitim	1	16,7	4	50,0	5	35,7
	Cümleleri, kelimeleri düzgün kullanmak telaffuzlarda düzgün kullanmak için	2	33,3	2	25,0	4	28,6
	Güzel Sanatlar Fakültesi'nden olabilir, bu işin profesyonel çalışmasını yapmış ses eğitmenleri, şan hocaları tarafından bize ait oluşturulmuş sınıfta, özellikle din görevlilerine ait özel bir program	1	16,7	1	12,5	2	14,3
	Total	6	100,0	8	100,0	14	100,0
ve ne zaman bu eğitimi almış olmak isterdiniz?	20-30 yaşlarda	1	7,7	2	15,4	3	11,5
	Meslek yoğunluğumuz dışındaki zamanlarda	0	0,0	2	15,4	2	7,7
	İlk göreve başlandığı zaman	8	61,5	6	46,2	14	53,8
	İmam hatip ortaokulundan itibaren	4	30,8	3	23,1	7	26,9
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi din görevlilerinin ses eğitiminden beklentilerini şu şekildedir. 3 kişi "Türk Sanat Musiki tarzında" bir eğitim istemektedir. Özellikle makam konusunu öğrenmek için böyle bir eğitim beklediklerini belirtmektedirler. 5 kişi "bilgili, tecrübeli profesyonel biri tarafından icazet alana kadar" ses eğitimi almak istediklerini belirtmişlerdir. 4 kişi "Cümleleri, kelimeleri düzgün kullanmak telaffuzlarda düzgün kullanmak için" böyle bir eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. 2 kişi de "Güzel sanatlar fakültesinden olabilir, bu işin profesyonel çalışmasını yapmış ses eğitmenleri, şan hocaları tarafından bize ait oluşturulmuş sınıfta, özellikle din görevlilerine ait özel bir program" diyerek aslında olması gerekeni özetlemişlerdir. Diğer soruya verilen cevaplarda ise çoğunluk olan 14 kişi böyle bir eğitimi "ilk göreve başlandığı zaman" almak istediğini, 7 kişi "İmam Hatip ortaokulundan itibaren", 3 kişi "20-30 yaşlarında", 2 kişi de "mesleki yoğunluk dışında" böyle bir eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. 4 kişinin "Cümleleri, kelimeleri düzgün kullanmak

telaffuzlarda düzgün kullanmak için" böyle bir eğitim almak istedikleri yolundaki görüşüne dayalı olarak, temel ses eğitiminde sesli ve sessizlerin verilmesinde dil damak boğaz vb sesle ilgili organların çalışma prensiplerine yönelik alıştırılmalar yapılmakta ve doğru alışkanlıkların yerleştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Buradan din adamlarının ihtiyaç duydukları eğitimin tam olarak ses eğitimi olduğu ortaya çıkmaktadır. Verilerin % dağılımları aşağıda görüldüğü gibidir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Ses Eğitimi Önerme Durumu

		il					
		Afyon		Kütahya		Total	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Eğer ses eğitimi aldıysanız veya almış olsaydınız, ses eğitimi almamış meslektaşlarınıza bu eğitimi tavsiye eder misiniz?	Evet	13	100,0	13	100,0	26	100,0
	Total	13	100,0	13	100,0	26	100,0
Ses eğitimi tavsiye açıklama	Sesini tanınması için çok önemli	0	0,0	1	9,1	1	4,8
	Direk ses eğitimi almadım, hizmet içi kurslarda bunun önemini gördüm	0	0,0	1	9,1	1	4,8

Eğitim almış olan arkadaşlarımız bizlere tavsiye ediyor.	2	20,0	2	18,2	4	19,0
Bütün imam hatipler bu eğitimi almalıdır.	3	30,0	3	27,3	6	28,6
Amatör olarak eğitim aldım. Kesinlikle tavsiye ediyorum.	0	0,0	2	18,2	2	9,5
Eğitim almamama rağmen mesleğe başlayan bütün arkadaşlara tavsiyemdir.	3	30,0	0	0,0	3	14,3
İnsanlara daha iyi hitap edebilmek için bütün meslektaşlarıma tavsiye ederim.	2	20,0	2	18,2	4	19,0
Total	10	100,0	11	100,0	21	100,0

Çalışmaya katılanların tamamının ses eğitimini önerdikleri görülmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi -din görevlilerinin büyük bir çoğunluğu, imam hatiplilerin bu eğitimi almaya başlamasını tavsiye etmektedirler

Tablo 8 Araştırmaya Katılan Din Görevlilerinin Mesleki Tecrübeye Göre Ses Eğitimi Alma ve Sesi Kullanmada Zorlanma Oranlar

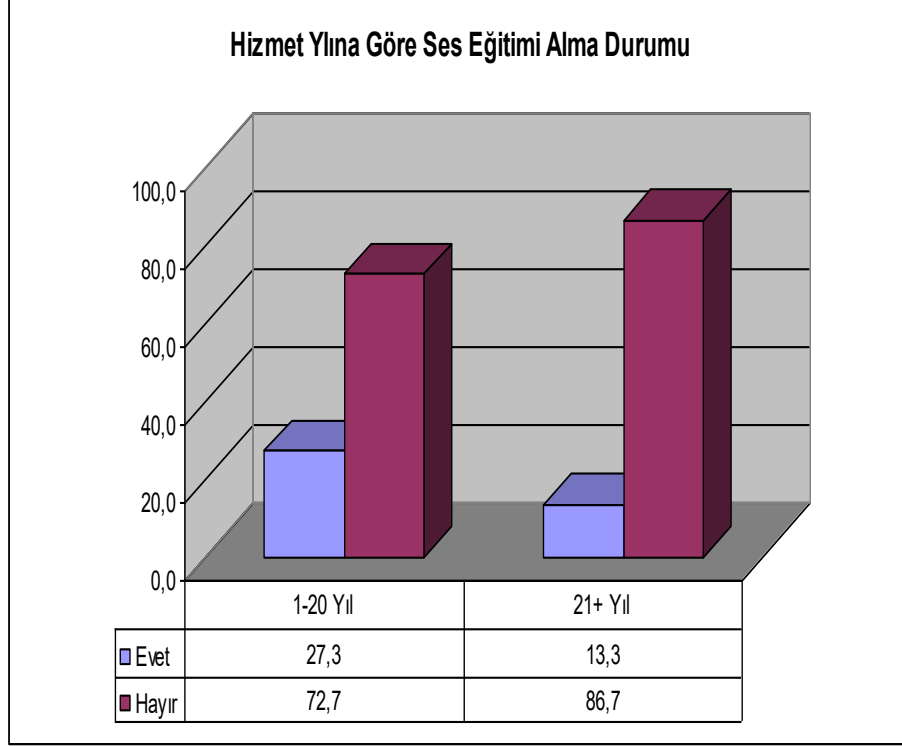
		Meslekteki Kaçınıcı Seneniz						Ki-Kare Analizi	
		1-20 Yıl		21+ Yıl		Total		Ki-Kare	p
		n	%	N	%	n	%		
Hiç ses eğitimi aldınız mı?	Evet	3	27,3	2	13,3	5	19,2	Fisher's Exact	0,621
	Hayır	8	72,7	13	86,7	21	80,8		
	Total	11	100,0	15	100,0	26	100,0		
Sesinizi kullanmakta zorlanıyor musunuz?	Evet	9	81,8	12	80,0	21	80,8	Fisher's Exact	1
	Hayır	2	18,2	3	20,0	5	19,2		
	Total	11	100,0	15	100,0	26	100,0		

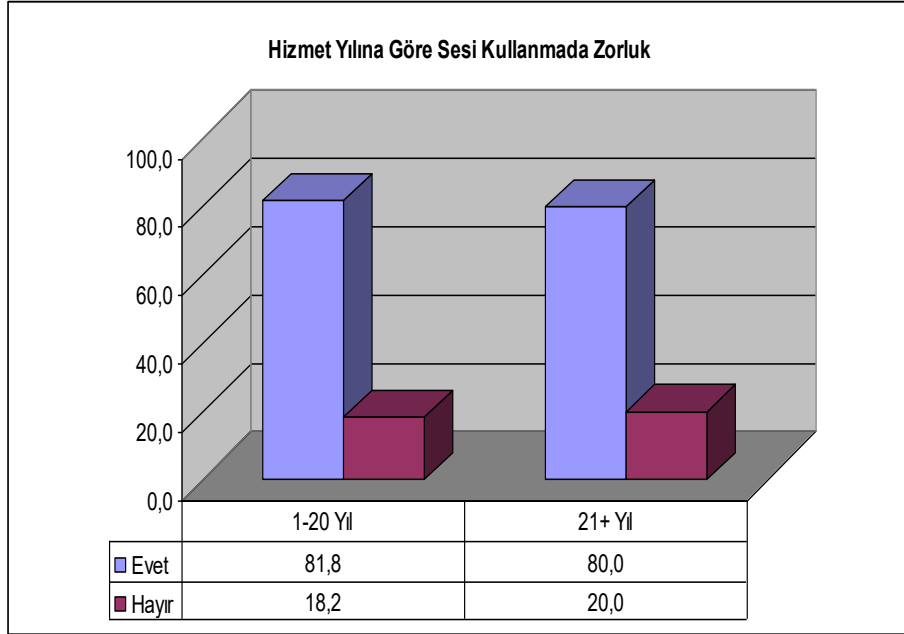
Mesleki tecrübeye göre ses eğitimi alma oranları açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$) İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte 20 yıl ve altında tecrübeye sahip olanların ses eğitimi alma oranları (%27,3) daha yüksek görülmektedir. Buradan genç din adamlarının mesleki gerekler doğrultusunda ses eğitimi almakta daha istekli oldukları anlaşılmaktadır. Bir diğer deyişle mesleklerini daha iyi icra edebilme konusunda eğitim almayı gerekli buldukları görülmektedir. Bu durum din adamlarının mesleklerine karşı olumlu bir tutum içerisinde olduklarını ve daha başarılı olmak için gerekli tedbirleri almak konusunda özenli olduklarını göstermektedir. Mesleki tecrübeye göre sesi kullanmada

Camilerde Aktif Görev Yapan Din Adamlarının Ses Eğitimi Farkındalıkları

zorlanma açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). 20 yıl altı ve 21 yıl ve üstünde hizmete sahip olanların %80 civarında sesi kullanmada zorlandıkları görülmektedir. Buradan mesleklerinin ilk yıllarında veya son yıllarında olmalarının seslerini daha iyi kullanmalarına hiçbir etkisinin olmadığı, ses eğitimi ile desteklemedikleri takdirde mesleki kıdemlerine bakılmaksızın büyük zorluklar yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki iki tablo birbiriyle uyumlu olarak ses eğitimi almayanların seslerini kullanmak konusunda zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Buradan seslerini toplum karşısında etkili bir şekilde kullanmak ve bunu günün oldukça farklı zamanlarında ve sıkça yapmak durumunda olan bir meslek grubunun etkili bir eğitimden geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar , Tartışma ve Öneriler

Araştırma için 13 Afyon 13 Kütahya olmak üzere 26 din görevlisine ulaşılmıştır. Bu kişiler, en düşük 21 ile en yüksek 55 yaşları arasındadır ve mesleki tecrübeleri 1 yıl ile 36 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu yani %76,9'u ön lisans ilahiyat fakültesi mezunudur. Çalışmaya katılanlardan 3 kişi Afyon, 2 kişi Kütahya olmak üzere 5 kişi ses eğitimi aldığını belirtmiştir. Geri kalanlardan 10 kişi Afyon, 11 kişi Kütahya olmak üzere 21 kişi ise hiç ses eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdir. Sesini yoğun bir şekilde kullanan meslek grupları için bu durumun mesleklerini icra ederken büyük zorluklarla karşılaşmalarına yol açacağı düşünülmektedir.

Ses eğitimi almadığını ifade eden din görevlilerinin "ses eğitimi aldınız mı?" sorusuna verdikleri örn: makam dersi almıştık, tasavvuf musikisi aldık, arkadaş ve hocalarımızdan tavsiye alıyorum, koro ve çalışmalarda bulunarak imamlardan tavsiyeler aldık, youtube dan bakıyorum -şeklindeki cevaplarından bu alanı hiç tanımadıkları ve nasıl bir eğitim olduğunu bilmedikleri ortaya çıkmaktadır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise bu eğitimin youtube ve tavsiyeler olarak olamayacağıdır. Ses eğitimi, önemli bir

eğitim alanı ve üzerinde ciddi çalışmalar yapılmış, sistematik bir eğitim biçimi olan bir disiplindir.

Bulgularda da belirtildiği gibi; uygulanması gereken temel ses eğitimi; uzun soluklu nefes sağlayan diyafram kası kullanılarak alınan nefes eğitimi, kişinin anatomik ve fizyolojik özellikleri gözetilerek uygulanan ses egzersizleri, ses-nefes bağlantısı ve bunların sonucunda kişinin materyali doğrultusunda ses alanları genişletilerek en pes sestene en tiz sese kırılmadan, renk değişimi olmadan ulaşabilme yetisi kazandırılmak üzere yapılan çalışmalar bütünüdür. Din görevlilerinin böyle bir eğitimden ve yararlarından haberlerinin olmadığı ve dolayısıyla seslerini kullanmada zorluk yaşamalarının kaçınılmaz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ses eğitimi alan 5 kişi içerisinde 1 kişinin devlet konservatuvarında eğitim aldığı belirlenmiştir. Bu kişi Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarında Öğr. Gör. Berna Özkut'tan eğitim almıştır. Konservatuvar'da ses öğretmenlerinin bir kısmı, şan pedagoğunun dışında koro eğitimciliği, ses koçluğu, ses terapisi ve diğer meslek gruplarına da verilen temel ses eğitimi konularını da çalışmaktadırlar. Böyle farklı alanlarda da çalışıp kendisini her daim geliştirmeye çalışan ses öğretmenleri vardır ve bu kişilerle çalışabilmek her meslek gurubu için olduğu gibi din görevlileri için de gereklidir.

Kütahya'dan gelen din görevlisinin ses tellerinde polip vardı. Önce ameliyat olması gerekiyordu ancak ameliyat olmak istemiyordu. Polipler ses tellerinin biri veya her ikisi görünen, etsi çıkıntılar olup yumru halinde, nodülden daha büyük oluşumlardır. Bazen bir sap oluşturup ses tellerinden bir balon gibi sarkarlar.

<https://www.anatomica.com.tr/ses-teli-polipi>. kaynağında polip oluşumu; "Sesin yoğun kullanımına, soğuk algınlığına, sesteki yıpranmaya hatta ani travmaya bağlı olarak ortaya çıkar. Aşırı bağırma nedeniyle akut larenjit gelişen hastalarda, ses teli içinde küçük kanamalar meydana gelebilir. Bu aşamada ses dinlendirilmezse bu kanama polipe dönüşebilir. Ameliyat önceliklidir. Daha sonra ses terapisi gerekir." Ancak kişinin isteği üzerine ses terapisi çalışılmış ve polibi yok olmuştur ki yok olması çok nadirdir. Din görevlimiz şu an mesleğinin sağlıklı bir şekilde sürdürmektedir.

Ses eğitimi alanların tamamı nefes ve sesi kullanma bakımından istifade etmiştir. Bu eğitimi almayanlar ise profesyonel kişilerden bu işi tamamen öğrenene kadar alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bulgularda da belirtildiği gibi temel ses eğitimi kişiye özel, kişinin duyma ve uygulama yetenekleri ile orantılı, en az 2 yıl süren bir eğitimidir. Böylesi bir eğitimin, din görevlilerinin mesleğe başlamadan önce almalarının çok daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Din görevlilerinin büyük çoğunluğunun ön

lisans mezunu oldukları düşünüldüğünde, güzel sanatlar liselerinde olduğu gibi lise eğitimlerinin son iki yılında başlayan ve lisans süresince de devam eden bir eğitimin kendilerine meslek yaşamları boyunca yeterli gelebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemini oluşturan din görevlilerinin sesi kullanırken zorlanma durumlarına göre; ses eğitimi almayan 21 kişinin tamamının seslerini kullanırken zorlandıkları sonucuna varılmıştır. Bu zorlukların; ses hastalıkları olan larenjit, faranjit, reflü ve sesi force etmekten (bağırma, ses aşırı yüklenmek) doğan vocal fold şişmesi, hatta nodül başlangıcı vb. hastalıklardan ötürü olduğu, aynı zamanda temel ses eğitiminde verilen teknik eksikliklerden kaynaklanan tiz seslere ulaşamama, ses nefes bağlantısı kuramama ve dolayısıyla detone ve sürtone olma (belirli bir tonu sürdürememe, pesleşme ya da tizleşme) den kaynaklandığı, pozisyon algısı mevcut olmadığı için bağırma ihtiyacı hissetme ve uzun süren programlarda ses üretirken çoğunlukla ses kısıklığı yaşamak olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sorunlar ses eğitiminin birinci basamağında sesle ilgili kas ve dokuların dayanıklılığına yönelik çalışmalar yapılmakta, sesini kullanmaya yönelik temel alışkanlıklar kazandırılmaktadır. Verilecek temel eğitimin din adamlarının seslerini kullanmalarına yönelik temel alışkanlıkları kazandırmada etkili ve yeterli olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan din görevlilerinin ses eğitimi hakkındaki görüşlerine göre; ses eğitiminin amacının "insanın kendi sesini tanıyıp kendi sesini kullanması" olduğu sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle araştırmaya katılan din görevlilerinin, ses eğitiminin amacının ne olduğunun farkında oldukları sonucuna varılmıştır. Din görevlilerinin ayrıca bu eğitimin "meslekte verimliliği arttırmak", "insanlara doğru hitap edebilmek" ve "hatibin kendini rahat hissetmesi" için verilmesi gerektiğinin farkında olduklarının sonucuna varılmıştır.

Ses eğitimine ihtiyaç duyma durumlarına göre; daha genç ve mesleğe yeni atılmış olan din görevlilerinin bu eğitime ihtiyaç duyma farkındalıklarının olmadığı, ancak mesleki tecrübe arttıkça böyle bir eğitime ihtiyaç duyma farkındalığının arttığı sonucuna varılmıştır. "mesleğimiz icabı işimiz sesimizle olduğu için" diyen din görevlilerinin seslerinin anatomik ve fizyolojik özelliklerini bilmek istedikleri ve bu mesleği uzun yıllar ve sağlıklı bir şekilde sürdürmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca "cemaate sesimizle etki edebilmek için" diyen din görevlileri gerçekleştirdikleri ses yorumları ile dinleyenler güçlü etkiler uyandırmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan din görevlilerinin ses eğitiminden beklentileri incelendiğinde büyük çoğunluğun bilgili, tecrübeli, profesyonel bir kişi tarafından icazet alana kadar süren bir eğitim istedikleri, bu işin profesyonel çalışmasını yapmış ses öğretmenleri, şan hocaları tarafından din

görevlilerine ait oluşturulmuş sınıfta, özellikle din görevlilerine ait özel bir program beklentisi içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu eğitimi de ilk göreve başladıkları zaman almak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak temel ses eğitimi yoğun bir eğitimidir. Dolayısıyla görev zamanı böyle bir eğitim almak hem imkansız hem de verimsiz olacaktır. Dolayısıyla göreve başlamadan bu eğitimin tamamlanması daha doğru ve daha sağlıklı olacaktır. Böylesi bir eğitim imam hatip liselerinde başlayıp ilahiyat fakültelerinde devam edebilir ya da göreve başlamadan akademi şeklinde kurulacak olan bir yapıyla hem temel ses eğitimi, fonetik-diksiyon, Türk musikisi nazariyatı, temel müzik teorisi ve solfej dersleri verilebilir.

Kaynakça

Çevik,S.(2006). "Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi" Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Ün. Eğt. Fak. Denizli

Çuhadar, C.H. (2016). "Müzik ve Müzik Eğitimi" Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, 2016, Sayfa 217-230.

Güney, A. (1997). Halvetilerde Musiki, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Keklik, S. (2006). Din ve Müzik Etkileşimi (Şanlıurfa Müziği Örneği), (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Uçan, A. (1997). "Müzik Eğitimi/Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar, Müzik Ansiklopedisi Yayınları,2. baskı.

Yağcı,S.(2015). " Din Görevlilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dini Türk Müziğinde Kadının Rolüne İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" Amader .

<https://www.anatomica.com.tr/ses-teli-polipi>.

